

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/197/2022
Identifikačné číslo spisu:	1217219207
Dátum vydania rozhodnutia:	22.02.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1217219207.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ing. Maria Dubaňa a sudcov JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcu V. W., narodeného XX. Y. XXXX, K., A. XX/XXX, zastúpeného JAVOR - TOKÁR advokátska kancelária, s. r. o., Bratislava, Stará Vajnorská cesta 37, IČO: 36 264 750, proti žalovanej obchodnej spoločnosti Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s., Bratislava, Pribinova 19, IČO: 00 151 700, o zaplatenie 5 570 eur s príslušenstvom, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV (pôvodne Okresný súd Bratislava II) pod sp. zn. 16C/74/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. októbra 2021 sp. zn. 5Co/124/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie zamietla.

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“, „prvoinštančný súd“ alebo aj „okresný súd“) rozsudkom z 21. mája 2021 č. k. 16C/74/2017-192 výrokom I. zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi titulom bolestného sumu 3 089 eur spolu s úrokom z omeškania 5 % ročne od 16. marca 2018 do zaplatenia a titulom sťaženia spoločenského uplatnenia 2 481 eur; II. žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Pri ustálení skutkového stavu vychádzal zo Záznamu o dopravnej nehode vyhotoveného Krajským dopravným inšpektorátom Bratislava Č.p. KRPZ-BA-KDI72-429/201S5-P dňa 29. decembra 2015, z ktorého vyplýva, že dňa 16. novembra 2015 o 18:40 hod. došlo v Bratislave na Slovnaftskej ulici smerom do mesta k dopravnej nehode. Nehoda bola spôsobená vozidlom EČV: A., ktorého vodičom bol Q. T., pričom na uvedenej ulici došlo k zrážke s chodcom W. (žalobcom), ktorý prechádzal vozovku Slovnaftskej ulice mimo priechodu pre chodcov z ľavej strany na pravú stranu z pohľadu jazdy vodiča. Pri dopravnej nehode utrpel chodec W. zranenia, s ktorými bol prevezený do NsP Ružinov. Prvotne bolo začaté trestné stíhanie vo veci podozrenia zo spáchania prečinu ublíženia na zdraví podľa ustanovenia § 157 ods. 1 Trestného zákona podľa ustanovenia § 199 ods. 1 Trestného poriadku voči vodičovi vozidla zn. Toyota Verso, EČV: A. Q. T.. Po vyhotovení znaleckého posudku ustanoveným

znalcom J.. C. K. bol vodič informovaný, že vinníkom podľa znaleckého dokazovania je jednoznačne chodec, teda žalobca.

1.1. Podľa žalovanej je zo záverov znaleckého dokazovania zrejmé, že zodpovedným za vzniknutú škodu je žalobca, ktorý vstúpil do vozovky v čase, keď to celková dopravná situácia v mieste dopravnej nehody neumožňovala a vytvoril vodičovi osobného motorového vozidla zn. Toyota Verso náhlu prekážku; poškodený taktiež prechádzal vozovku v mieste mimo priechod pre chodcov vo večerných hodinách za zníženej viditeľnosti, pričom bol oblečený v tmavom odevu bez reflexných prvkov. V danom prípade došlo k naplneniu podmienky vzniku neodvratiteľnej škody spôsobenej subjektívnou skutočnosťou, ktorou je správanie tretej osoby (napr. náhle a neočakávané vkročenie chodca do vozovky), keď žalobca ako chodec porušil pravidlá cestnej premávky, konkrétne ustanovenie § 53 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke“).

1.2. Medzi stranami bola sporná otázka posúdenia zodpovednosti prevádzkovateľa za vzniknutú škodu; za účelom posúdenia technickej príčiny zrážky žalobcu ako chodca s motorovým vozidlom bol vypracovaný znalecký posudok J.. Q. A. a ďalší posudok bol vypracovaný v rámci priestupkového konania vedeného na Okresnom riaditeľstve PZ v Senici J.. C. K.. Z uvedených znaleckých posudkov pre súd prvej inštancie vyplynul rovnaký záver technickej príčiny zrážky chodca s motorovým vozidlom. Súdom ustanovený znalec J.. Q. A. v znaleckom posudku č. 137/2020 konštatoval, že technickou príčinou vzniku predmetnej dopravnej nehody bola nesprávna technika chôdze chodca (žalobcu) po vozovke v koridore pohybu vozidla Toyota; zdôraznil, že vodič motorového vozidla Toyota nemusel predvídať pohyb chodca po vozovke v rozpore s pravidlami cestnej premávky. Za významnú pre posúdenie zodpovednosti za vzniknutú škodu prvoinštančný súd považoval aj skutočnosť, že chodec bol neosvetlený, bez akéhokoľvek reflexného prvku, v tmavom oblečení, pričom cez vozovku prechádzal mimo priechodu pre chodcov. Naopak podľa zistení znalca vodič motorového vozidla sa pohyboval po vozovke s rozsvietenými stretávacími svetlami v úseku s pouličným osvetlením, pričom na mieste stretu pouličné osvetlenie nefungovalo, čo malo podľa názoru súdu taktiež vplyv na možné rozpoznanie vstupu chodca do vozovky a s tým spojené predídenie možnému stretu chodca s motorovým vozidlom. Znalec J.. Q. A. jednoznačne konštatoval, že pohyb žalobcu po vozovke možno vyhodnotiť ako pohyb v rozpore s pravidlami cestnej premávky, pričom toto jeho správanie vytváralo nebezpečenstvo aj pre iných účastníkov cestnej premávky; reakciu vodiča vozidla zn. Toyota Verso vyhodnotil za včasnú s tým, že možnosť rozpoznania chodca na vozovke bola nepriaznivo ovplyvnená tmavým oblečením chodca a jazdou iných vozidiel v protismere, pričom podľa vyjadrenia svedka W. Š., mal žalobca zastat' na mieste pozdĺžnej súvislej čiar. K otázke možnosti účastníkov zabrániť dopravnej nehode znalec uviedol, že vodič motorového vozidla Toyota nemal možnosť zabrániť dopravnej nehode, pričom ako technickú príčinu vzniku dopravnej nehody znalec jednoznačne skonštatoval nesprávnu techniku chôdze chodca (žalobcu) po vozovke v koridore vozidla zn. Toyota Verso.

1.3. Súd prvej inštancie zamietnutie žaloby právne odôvodnil ustanoveniami § 427 ods. 1, § 428, § 441, § 442 ods. 1, § 444 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 2, § 11 ods. 6, ods. 7, § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“) a § 53 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke. Z vykonaného dokazovania (priestupkový spis, znalecké dokazovanie) mal jednoznačne za preukázané, že za vzniknutú škodu na zdraví žalobcu zodpovedá sám žalobca; považoval za nesporné, že žalobca svojím správaním ako chodec porušil ustanovenie § 53 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke, kedy ako chodec prechádzal cez vozovku mimo priechodu pre chodcov, pričom pred vstupom na vozovku sa nepresvedčil, či tak môže urobiť bez nebezpečenstva. Upriamil pozornosť na to, v čom spočíva osobitná povaha prevádzky; že z tejto prevádzky vyplýva pre okolitý svet zdroj zvýšeného nebezpečenstva v súvislosti s činnosťou a pohybom dopravného prostriedku. Zdroju zvýšeného nebezpečenstva nemožno čeliť ani vhodnými opatreniami technického charakteru pri udržiavaní dopravných prostriedkov v stave spôsobilom na riadne užívanie. Konštatoval, že zdroje zvýšeného nebezpečenstva spočívajú často v skutočnostiach na ktoré ani prevádzkovateľ, ani vodič nemôžu mať vplyv (napr. materiállové vady, únava materiálu, zlyhanie ovládacieho mechanizmu). Aplikačná prax považuje za osobitnú povahu prevádzky dopravy v zmysle § 427 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka javy a vlastnosti, ktoré sú typické pre danú prevádzku a ktoré sú z toho dôvodu v určitom smere nebezpečné, čo odôvodňuje poskytnutie zvýšenej ochrany v

podobe objektívnej zodpovednosti.

1.4. Prvoinštančný súd v tejto súvislosti pripomenul, že výlučné zavinenie poškodeného môže viesť k úplnému odňatiu zodpovednosti prevádzkovateľa za škodu, avšak len v prípade, ak bola škoda spôsobená osobitnou povahou prevádzky (§ 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ale nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke (§ 428).

1.5. Zo záverov oboch znaleckých posudkov mal za preukázané, že dôvodom vzniku dopravnej nehody bola nesprávna technika chôdze chodca (žalobcu) po vozovke v koridore vozidla zn. Toyota, čím podľa názoru súdu vytvoril vodičovi motorového vozidla zn. Toyota prekážku, keďže chodec bol oblečený v tmavom oblečení bez reflexných prvkov, pre ktoré ho bolo mimoriadne obtiažne rozpoznať. Vodič motorového vozidla na danú situáciu reagoval adekvátne, po vozovke sa pohyboval rýchlosťou zodpovedajúcou rozhladu z ktorej bol schopný zastaviť na vzdialenosť na ktorú mal rozhlad.

1.6. Významnú pre posúdenie zodpovednosti prevádzkovateľa za vzniknutú škodu považoval súd prvej inštancie skutočnosť, že žalobca ako chodec porušil ustanovenie § 53 zákona č. 8/2009 Z. z. a objasnil, že za okolnosti, ktoré majú pôvod v prevádzke v zmysle § 428 Občianskeho zákonníka možno považovať napr. zlyhanie alebo nedostatok činnosti osôb použitých v prevádzke, ďalej nedostatky alebo vady materiálu, i keď nie sú zjavné alebo technický stav dopravného prostriedku.

1.7. V tomto kontexte následne akcentoval, že ku vzniku škody na zdraví žalobcu v dôsledku dopravnej nehody nedošlo okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke s tým, že vodič motorového vozidla zn. Toyota nemal možnosť zabrániť dopravnej nehode a príčinou dopravnej nehody a vzniknutej škody bolo zavinenie žalobcu ako chodca, ktorý porušil predpisy o cestnej premávke, čím došlo z jeho strany k porušeniu právnej povinnosti.

1.8. Svoje rozhodnutie ďalej založil na argumentácii, že žalobca svojím správaním ako chodec - prechádzajúci cez vozovku mimo priechodu pre chodcov a ktorý sa pred vstupom na vozovku nepresvedčil, či tak môže urobiť bez nebezpečenstva - porušil ustanovenie § 53 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke. Zohľadnil zároveň skutočnosť, že vodič motorového vozidla zn. Toyota na danú situáciu reagoval adekvátne, nakoľko sa po vozovke pohyboval rýchlosťou zodpovedajúcou rozhladu, z ktorej bol schopný zastaviť na vzdialenosť na ktorú mal rozhlad.

1.9. Sumarizujúc uvedené skutkové závery a naň nadväzujúce právne hodnotenie veci potom súd prvej inštancie uzavrel, že keďže v konaní nebol preukázaný základný predpoklad pre priznanie žalobcom uplatnených nárokov a zo strany žalovanej nedošlo k porušeniu ustanovení zákona, žalobu ako nedôvodnú zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) tak, že úspešnej žalovanej priznal plnú náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“, alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 26. októbra 2021 sp. zn. 5Co/124/2021 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP potvrdil a žalovanej proti žalobcovi nepriznal náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. V odôvodnení uviedol, že pokiaľ sa žalobca domáha náhrady škody na zdraví v dôsledku dopravnej nehody s nesporným dejom, kedy dňa 16. novembra 2015 došlo k dopravnej nehode, kedy žalobca ako chodec prechádzal cez vozovku mimo priechodu pre chodcov z ľavej strany na pravú z pohľadu jazdy vodiča, pričom došlo k zrážke motorového vozidla zn. Toyota s chodcom, bolo potrebné nárok žalobcu posudzovať v zmysle § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka a nie v zmysle § 428 Občianskeho zákonníka, ako to žiadal žalobca vo svojom odvolaní. Nakoľko východiskovou požiadavkou vzniku nároku na náhradu škody je, aby škoda bola vyvolaná osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku. Ozrejmil, že zodpovedným subjektom je prevádzkovateľ dopravy (§ 427 ods. 1) alebo prevádzkovateľ dopravného prostriedku (§ 427 ods. 2), poškodeným môže byť akákoľvek osoba, ktorej vznikla v dôsledku povahy prevádzky dopravného prostriedku ujma (osoba, ktorá bola zasiahnutá prevádzkou dopravného prostriedku). Dopravu možno charakterizovať ako účelný a cielený (zamýšľaný) pohyb (jazda, plavba, let a pod.) dopravných prostriedkov po dopravných cestách (umelo vytvorených alebo prirodzených) a doplnil, že pod osobitnou povahou tejto prevádzky musíme v našom prípade chápať pohyb motorového vozidla po vozovke.

2.2. Naopak, ustanovenie § 428 Občianskeho zákonníka predpokladá skutkovú podstatu, kde škoda vznikla okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke (rozlišovacím kritériom je skutočnosť, či bola škoda

spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prevádzky, tzv. vnútorné okolnosti napr. zlyhanie bŕzd, alebo okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v povahe prevádzky, tzv. vonkajšie okolnosti napr. konanie tretej osoby). Osobitná povaha prevádzky sa viaže na charakteristické črty prevádzky, ktoré odlišujú prevádzku dopravných prostriedkov od iných druhov prevádzok a ktoré sú jej vzhľadom na povahu týchto črt vlastné a identifikujú ju. Okolnosti, ktoré majú svoj pôvod v prevádzke, sú také skutočnosti, ktoré vznikajú v priamej súvislosti s prevádzkou dopravného prostriedku, t. j. vzťah medzi osobitnou povahou prevádzky a okolnosťou, ktorá má svoj pôvod v povahe prevádzky, je vzťahom medzi príčinou a jej špecifickou vlastnosťou. S odkazom na R 3/1984 odvolací súd pripomenul, že za okolnosť majúcu pôvod v prevádzke treba považovať okolnosti, ktoré súvisia s organizáciou, riadením a uskutočňovaním prevádzky a sú v príčinnej súvislosti so škodou. Kedy o takúto okolnosť ide, to vždy závisí od povahy a okolností konkrétneho prípadu. Podčiarkol, že prevádzkovateľ nepochybne vždy zodpovedá za škodu, ak bola spôsobená v dôsledku zlyhania alebo nedostatku činnosti organizmu osôb použitých v prevádzke. Rovnako zodpovedá za škodu, ktorá má svoj pôvod v technickom stave použitého dopravného prostriedku. Za osobitnú povahu prevádzky môžeme považovať napr. zlyhanie bŕzd, defekt pneumatiky, iskrenie z trenia drážneho vozidla o koľajnice, nevysunutie podvozku lietadla, prudké zabrzdzenie, jazda v protismere, vo vzťahu k vodičovi, prípadne inej osobe použitej pri prevádzke môže ísť o mikrosprávok, náhla zdravotná indispozícia, dlhodobější zdravotná indispozícia - napr. nekorigovaná očná vada a pod.

2.3. Mal teda za zrejmé, že na žalobcom opísaný skutkový stav, na základe ktorého sa domáha svojho nároku je potrebné aplikovať ustanovenie § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nakoľko žalobcom opísaná škoda mu vznikla osobitnou povahou prevádzky a nie okolnosťami ktoré majú pôvod v prevádzke. V tejto súvislosti dal do pozornosti aj judikát Rc 15/2004, v zmysle ktorého „pri strete vozidla s chodcom sa zodpovednosť chodca za poškodenie vozidla posudzuje podľa § 420 a spoluzavinenie vodiča na vzniku tejto škody podľa § 441. Zodpovednosť prevádzkovateľa vozidla, ktorým bola škoda spôsobená, voči chodcovi sa riadi ustanovením § 427.“

2.4. K aspektu zodpovednosti prevádzkovateľa dopravného prostriedku za spôsobenú škodu odvolací súd poukázal na závery obidvoch znaleckých posudkov, podľa ktorých príčinou dopravnej nehody medzi vozidlom zn. Toyota a chodcom bolo správanie sa chodca pred, resp. po vstupe do vozovky na Slovnaftskej ulici. Zrekapituloval, že chodec vstúpil do vozovky mimo priechodu pre chodcov z ľavej strany na pravú z pohľadu jazdy vodiča v čase, keď to celková dopravná situácia v mieste dopravnej nehody neumožňovala a že chodec vytvoril vodičovi vozidla zn. Toyota z technického hľadiska náhlu prekážku. Neskorá reakcia vodiča vozidla Toyota na chodca nie je v príčinnej súvislosti so vznikom dopravnej nehody. Teda zodpovedný za nehodu bol plne žalobca, nakoľko nesprávnym spôsobom chodce sa snažil mimo prechodu pre chodcov prejsť cez vozovku. Odvolací súd dôvodil, že na strane vodiča motorového vozidla zn. Toyota nebola zistená žiadna skutočnosť, v dôsledku ktorej by bol čiastočne za nehodu zodpovedný aj on (jazda pod vplyvom návykových látok, prekročená maximálna rýchlosť, nezapnuté svetlá atď.), vzhľadom na čo mal splnené podmienky pre aplikáciu ustanovenia § 441 Občianskeho zákonníka.

2.5. Odvolací súd s ohľadom na uvedené vyvodil, že nesprávnym spôsobom prechádzania vozovky nehodu zavinil výlučne len sám žalobca, ktorého konanie malo povahu protiprávneho konania a ktoré bolo príčinou vzniku škody spočívajúce v porušení generálnej prevencie podľa § 415 Občianskeho zákonníka a § 3 ods. 1, ods. 2 a § 53 ods. 1, ods. 3 a ods. 4 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke. Svoje rozhodnutie založil na konštatovaní, že v dôsledku naplnenia § 441 Občianskeho zákonníka bol vodič motorového vozidla liberovaný, keďže škoda bola spôsobená len konaním poškodeného.

2.6. Námietku žalobcu, že vodič vozidla zn. Toyota mal vzhľadom na situáciu v mieste nehody jazdiť zníženou rýchlosťou, odvolací súd neuznal a uzavrel, že vodič v čase nehody viedol motorové vozidlo rýchlosťou neprekračujúcou najvyššiu dovolenú rýchlosť v mieste nehody. Rýchlosť jazdy motorového vozidla tesne pred nehodou znalec J. C. K. stanovil v rozmedzí medzi 47,5 až 52,5 km/h (pri zohľadnení tolerancie vo výške 5,0 %), teda rýchlosť vodiča bol v rozsahu maximálnej tolerancie udávanej zákonom. Znalec tiež vypovedal, že vodič motorového vozidla začal na chodca na vozovke reagovať neskoro o cca 0,15 s (zmysle právneho názoru odvolacieho súdu ide o absolútne zanedbateľné oneskorenie), ale aj v prípade včasnej reakcie vodiča by k stretu vozidla s chodcom došlo.

2.7. Už len na doplnenie odvolací súd záverom konštatoval, že ak by aj aplikoval na skutkový stav § 428 ods. 1 Občianskeho zákonníka, na vecnej správnosti napadnutého rozsudku by to nič nezmenilo,

nakolko liberačný dôvod § 441 Občianskeho zákonníka sa vzťahuje aj na prípad škody vzniknutej okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP a nakolko úspešnej žalovanej žiadne trovy nevznikli, náhradu trov odvolacieho konania jej nepriznal.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP z dôvodu, že právne posúdenie odvolacieho súdu je v dôsledku neaplikovania ustanovenia druhej vety § 428 Občianskeho zákonníka nesprávne a v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu. Na preukázanie odklonu od ustálenej praxe dovolacieho súdu citoval zo stanoviska Cpj 10/83 a Pls 2/83 zhodnotenie úrovne rozhodovania súdov vo veciach zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov schváleného plénom Najvyššieho súdu SSR 23. novembra 1983: „Zodpovednosť prevádzateľa dopravného prostriedku za spôsobenú škodu vyplývajúca z ustanovenia § 427 Občianskeho zákonníka nie je bezvýnimčná. Občiansky zákonník pripúšťa v prospech prevádzateľa dva liberačné dôvody, preukázaním ktorých sa prevádzateľ môže čiastočne alebo úplne zbaviť zodpovednosti. Podľa ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka prevádzateľ sa zbaví zodpovednosti len v prípade, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke. Môže to byť prírodná katastrofa alebo iná vonkajšia okolnosť, ktorá nemá pôvod v prevádzke....atď.“ Súhlasne s odvolacím súdom konštatoval, že v danej veci sa jedná o uplatnenie nároku na škodu voči prevádzkovateľovi dopravného prostriedku, vyvolanej osobitnou povahou tejto prevádzky (stret motorového vozidla s chodcom) podľa § 427 Občianskeho zákonníka. Možnosti liberácie prevádzkovateľa tohto dopravného prostriedku pozitívne aj negatívne upravuje § 428 a § 441 Občianskeho zákonníka. Bol názoru, že pokiaľ by táto škoda bola spôsobená okolnosťami majúcimi pôvod v povahe prevádzky, nebola by liberácia prevádzkovateľa možná (§ 428 veta prvá).

3.1. Ťažisko dovolacej argumentácie dovolateľa vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP spočívalo v tvrdení, že v zmysle ustálenej judikatúry nejde v prejednávanej veci o škodu, ktorá by mala svoj pôvod v prevádzke; naopak, jedná sa o vonkajšiu okolnosť, ktorá nemá pôvod v prevádzke. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné, aby sa nižšie súdy zaoberali otázkou, či sú dané liberačné dôvody objektívne zodpovedajúceho prevádzkovateľa dopravného prostriedku podľa § 428 veta druhá Občianskeho zákonníka (vynaloženie všetkého úsilia na zabránenie vzniku škody, ktoré možno objektívne požadovať), resp. všeobecný liberačný dôvod podľa § 441 Občianskeho zákonníka (výlučné zavinenie škody poškodeným). Kľúčová námietka dovolateľa potom atakovala dôvody odvolacieho súdu, že nakolko žalobcom opísaná škoda mu vznikla osobitnou povahou prevádzky, avšak nie okolnosťami ktoré majú pôvod v prevádzke, nie je možné aplikovať § 428 druhá veta Občianskeho zákonníka, pričom práve toto ustanovenie podľa dovolateľa predstavuje liberačný dôvod, podľa ktorého sa prevádzateľ má možnosť zbaviť svojej zodpovednosti, a to v prípade, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke.

3.2. Odvolaciemu súdu tiež vyčítal, že iba prevzal stanovenú technickú príčinu dopravnej nehody znalcom a nezaoberal sa aplikáciou § 428 druhá veta Občianskeho zákonníka, t. j. posúdením otázky, či vodič vozidla vzhľadom na okolnosti mal predvídať pohyb chodca na vozovke pre zákonnú požiadavku vynaloženia všetkého úsilia, ktoré bolo možné v danom konkrétnom prípade požadovať (§ 16 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke). Súdy nižšej inštancie v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci nevyhodnocovali, že aj keď podľa vykonaného znaleckého dokazovania to bol žalobca ako chodec, kto vytvoril vodičovi vozidla zn. Toyota nebezpečenstvo - dopravná značka umiestnená v mieste dopravnej nehody Pozor chodci, ho práve na uvedenú skutočnosť (hrozbu nebezpečenstva) upozorňovala. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolateľ žiadal rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla podané dovolanie ako nedôvodné podľa § 448 CSP zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho

dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo. Dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je procesne prípustné, ale nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011, 1Cdo/134/2018, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

7. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Ustanovenie § 432 ods. 2 CSP je nutné vykladať v spojitosti s § 421 ods. 1 písm. a) CSP zakladajúcim prípustnosť dovolania v prípade nesprávneho právneho posúdenia veci, čo znamená, že dovolateľ je povinný dovolací dôvod vymedziť nesprávnym právnym posúdením takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a zároveň pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Tento dôvod prípustnosti sa teda viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to konkrétne v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach.

10. Žalobca namietal odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke výkladu a aplikácie ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka veta druhá, resp. ustanovení § 427 a § 428 Občianskeho zákonníka vo svetle § 441 Občianskeho zákonníka. Tento názor opieral o skutočnosť, že odvolací súd iba prevzal stanovenú technickú príčinu dopravnej nehody znalcom a nezaoberal sa aplikáciou § 428 veta druhá Občianskeho zákonníka, t. j. posúdením otázky právnej, či vodič vozidla vzhľadom na okolnosti mal predvídať pohyb chodca na vozovke s ohľadom na zákonnú požiadavku vynaloženia všetkého úsilia, ktoré bolo možné v danom konkrétnom prípade požadovať.

11. Podľa § 427 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky. Rovnako zodpovedá aj iný prevádzateľ motorového vozidla, motorového plavidla, ako aj prevádzateľ lietadla.

11.1. Podľa § 428 Občianskeho zákonníka svojej zodpovednosti sa nemôže prevádzateľ zbaviť, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke. Inak sa zodpovednosti zbaví, len ak preukáže, že sa škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať.

12. Právna úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú v súvislosti s prevádzkou dopravy či dopravného prostriedku je zodpovednosťou založenou na tom, že sa z hľadiska podmienok vzniku zodpovednostného vzťahu nepredpokladá porušenie právnej povinnosti. Rozhodujúce je, či škoda bola vyvolaná osobitnou

povahou prevádzky zariadení, ktoré sú súhrnne označené ako dopravné prostriedky. Ide o zodpovednosť objektívnu, kedy sa zodpovedná osoba (prevádzkovateľ) nemôže zbaviť zodpovednosti tým, že preukáže nedostatok zavinenia, jej zodpovednosť je vylúčená len pri splnení liberačných dôvodov (§ 428 Občianskeho zákonníka).

12.1. Zákon tým poskytuje zvýšenú ochranu poškodenému a reflektuje skutočnosť, že dopravné prostriedky predstavujú viac či menej zložité technické zariadenia, s čím sú spojené zvýšené nároky na ich ovládanie, pohybujú sa spravidla vyššou rýchlosťou, a vykazujú preto zvýšené riziko vzniku škôd pre prepravované osoby či pre okolie. Objektívna zodpovednosť sa spája práve s týmito prejavmi typickými pre prevádzku zariadenia, najmä s jeho pôsobením na okolie alebo dovnútra spôsobom, ktorý je výsledkom vlastností dopravného prostriedku, schopného premiestňovať sa z miesta na miesto a prepravovať pritom osoby alebo veci. Táto zodpovednosť je potom vzťahovaná nie k osobe, ktorá prostriedok bezprostredne pri vzniku škody ovláda (riadi), ale k prevádzkovateľovi, ktorým je mienená osoba, ktorá prostriedok buď vlastní, alebo má k nemu také práva a oprávnenia, umožňujúce jej s ním disponovať tak, že jeho využívanie má charakter určitej organizovanej, spravidla trvalejšej činnosti.

12.2. Možno konštatovať, že stret vozidla s chodcom, pri ktorom sa prejaví rýchlosť, hmotnosť aj kinetická energia vozidla spôsobilá privodiť poškodenie zdravia, je potom prejavom tejto zvláštnej povahy a zakladá zodpovednosť prevádzkovateľa za škodu podľa § 427 Občianskeho zákonníka, pokiaľ nie je naplnený liberačný dôvod uvedený v § 428 Občianskeho zákonníka alebo nie je účinok prevádzky vyvolaný konaním či opomenutím poškodeného chodca v zmysle § 441 Občianskeho zákonníka.

13. Podľa § 441 Občianskeho zákonníka, ak bola škoda spôsobená aj zavinením poškodeného, znáša škodu pomerne; ak bola škoda spôsobená výlučne jeho zavinením, znáša ju sám.

13.1. Spoluzavinenie poškodeného v zmysle citovaného ustanovenia (terminologicky skôr presnejšie spolupôsobenie si škody poškodeným) znamená, že konanie (opomenutie) poškodeného bolo buď hlavné a bezprostrednou príčinou vzniku jeho škody, alebo bolo jednou z príčin jej vzniku. Škoda totiž nemusí byť iba výsledkom konania škodcu, ale aj samotného poškodeného. V rozsahu, v akom sa sám poškodený podieľal na spôsobení škody, nie je daná zodpovednosť toho, kto za škodu zodpovedá. Chýba potom jeden zo základných predpokladov zodpovednosti za škodu, a to príčinná súvislosť medzi vznikom škody a protiprávnym konaním škodcu. Pri úvahe o podiele na vzniku škody ide o určenie vzájomného vzťahu medzi konaním poškodeného a škodcu a o zvážení všetkých skutočností, ktoré prispeli k spôsobeniu škody. Zvažujú sa pritom všetky príčiny, a aj keď zákon hovorí o spoluzavinení, nie je forma zavinenia (úmysel, nedbalosť) podstatná, pričom nemusí ísť ani o porušenie právnej povinnosti na strane poškodeného. Konečná úvaha o tom, nakoľko sa na spôsobení škody podieľal sám poškodený, a teda v akom rozsahu nesie škodu sám, závisí vždy od okolností konkrétneho prípadu po porovnaní všetkých príčin vzniku škody na strane škodcu, ako aj na strane poškodeného.

13.2. Ani pri aplikácii ustanovení o objektívnej zodpovednosti nie je vylúčené použitie spoločných ustanovení na zodpovednosť za škodu (§ 438 - § 450 Občianskeho zákonníka), ktoré sa vzťahujú ku všetkým typom zodpovednosti podľa Občianskeho zákonníka a medzi ktoré patria aj zhora vyložené ustanovenie § 441 Občianskeho zákonníka. Treba si uvedomiť, že ak bola škoda spôsobená výlučne konaním poškodeného, je úplne vylúčená zodpovednosť prevádzkovateľa, ale to nie z dôvodu oslobodenia od jeho zodpovednosti z tzv. liberačného dôvodu podľa § 428 vety druhej Občianskeho zákonníka (preukáže, že išlo o neodvratiteľnú škodu) ako sa mylne domnieva dovolateľ, ale z dôvodu chýbajúcej príčinnej súvislosti medzi okolnosťou, za ktorú prevádzkovateľ objektívne zodpovedá, a vznikom ujmy na strane poškodeného.

14. Pretože dovolateľom uplatnený dovolací dôvod bol vymedzený v zákonných mantineloch § 432 ods. 2 CSP, bol splnený predpoklad prípustnosti dovolania vyplývajúci z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP a na tomto základe dovolací súd podrobil rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu; pristúpil k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. výkladu a aplikácie ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka veta druhá, resp. ustanovení § 427 a § 428 Občianskeho zákonníka vo svetle § 441 Občianskeho zákonníka (v kontexte súdnej veci k výhrade dovolateľa o neuplatnení ustanovenia § 428 veta druhá Občianskeho zákonníka).

15. Žalobca ma preukázanie odklonu odvolacieho súdu od ustálenej praxe dovolacieho súdu označil zhodnotenie Najvyššieho súdu SSR publikované pod č. 3/1984 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk.

Pretože u najvyššieho súdu sa v zmysle zásady „*iura novit curia*“ prezumuje, že bude poznať nielen právo, ktoré je na prvý pohľad poznateľné z textu právneho predpisu, ale aj vlastnú judikatúru (I. ÚS 51/2020, III. ÚS 289/2017), dovolací súd nie je pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (sp. zn. 1VObo/2/2020, 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

15.1. Výmedzenou právnou otázkou z pohľadu rozličných aspektov sa dovolací súd okrem zhodnotenia Najvyššieho súdu SSR publikovaného pod č. 3/1984 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk zaoberal aj v rozhodnutiach publikovaných ako judikáty (R 28/1973, R 80/1970) a v ďalších rozhodnutiach (sp. zn. 5Cdo/97/2022, 4Cdo/335/2020), ktoré v medziach nastolenej otázky treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

15.2. Aj keď pod pojem ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP nemožno zahrnúť rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, požiadavka predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako základný atribút právnej istoty je v zmysle čl. 2 ods. 2 CSP napĺňaná prostredníctvom ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, medzi ktoré sa vzhľadom na potrebu výkladu čl. 2 CSP vo funkčnej jednote s čl. 3 CSP zaradzujú okrem najvyššieho súdu aj ústavný súd, Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor Európskej únie (pozri II. ÚS 574/2021). Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby dovolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol. Dovolaciemu súdu je v tejto súvislosti známy nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) zo 7. septembra 2023 sp. zn. III. ÚS 184/2023.

16. Vec prejednávajúci senát preto skúmal, či napadnutým rozhodnutím došlo k odklonu od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu (resp. od ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít) v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

17. Aj v prípade zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke, možno použiť ustanovenie § 441 Občianskeho zákonníka. V súvislosti s ustanovením § 427 ods. 1 a § 428 Občianskeho zákonníka nepôjde tu o výlučné zavinenie poškodeného, ale len o jednu z príčin škody vyvolanej zvláštnou povahou prevádzky (R 28/1973). Výlučné zavinenie poškodeného môže síce viesť k úplnému zbaveniu zodpovednosti prevádzateľa za škodu, avšak len v tom prípade, ak bola škoda vyvolaná osobitnou povahou prevádzky (§ 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka), ale nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke (§ 428 Občianskeho zákonníka). Iskrenie lokomotívy je takou okolnosťou, ktorá má pôvod v prevádzke dráhy; ak bolo jednou z príčin škody, neprichádza už úplná liberácia do úvahy. (R 80/1970).

18. Podľa stanoviska zo zhodnotenia úrovne rozhodovania súdov vo veciach zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov, schváleného plénom Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky 23. novembra 1983, č. Cpj 10/83 a publikovaného pod č. 3/1984: (B.1) Vzhľadom na špecifickosť prevádzky dopravných prostriedkov, ktorá sa pre svoju značnú rizikovosť stáva zdrojom zvýšeného nebezpečenstva pre zdravie a životy občanov a majetok spoločnosti i jednotlivca, je zodpovednosť za túto škodu v Občianskom zákonníku upravená osobitne na objektívnom princípe bez zreteľa na zavinenie. Táto úprava zodpovednosti umožňuje oveľa širšie a dôslednejšie zabezpečenie náhrady takejto škody. Je to výnimka zo všeobecnej zásady, podľa ktorej sa občianskoprávna zodpovednosť za škodu zakladá zásadne na zodpovednosti za zavinenie. Značná časť nárokov na náhradu škody spôsobenej prevádzkou dopravných prostriedkov sa preto opiera o zodpovednosť prevádzateľa podľa ustanovenia § 427 Občianskeho zákonníka. Postavenie poškodeného pri uplatňovaní týchto nárokov je podstatne uľahčené; nemusí sa preukazovať porušenie právnej povinnosti škodcu, ale len to, že škoda bola vyvolaná osobitnou povahou, ktorá je vlastná prevádzke dopravných prostriedkov, pričom musí byť zistené, kto je prevádzateľom dopravného prostriedku (pozri rozhodnutie uverejnené pod č. 20/1975 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk).

(H.1) Zodpovednosť prevádzateľa dopravného prostriedku za spôsobenú škodu vyplývajúca z ustanovenia § 427 Občianskeho zákonníka nie je bezvýnimčná. Občiansky zákonník pripúšťa v prospech prevádzateľa dva liberačné dôvody, preukázaním ktorých sa prevádzateľ môže čiastočne alebo úplne zbaviť zodpovednosti. Podľa ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka prevádzateľ sa zbaví

zodpovednosti len v prípade, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke. Môže to byť prírodná katastrofa alebo iná vonkajšia okolnosť, ktorá nemá pôvod v prevádzke. Za okolnosť majúcu svoj pôvod v prevádzke treba považovať okolnosti, ktoré súvisia s organizáciou, riadením a uskutočňovaním prevádzky a sú v príčinnej súvislosti so škodou (pozri rozhodnutie uverejnené pod č. 80/1970 Zbierky súdnych rozhodnutí). Kedy o takúto okolnosť ide, to vždy závisí od povahy a okolností konkrétneho prípadu. Prevádzateľ nepochybne vždy zodpovedá za škodu, ak bola spôsobená v dôsledku zlyhania alebo nedostatku činnosti organizmu osôb použitých v prevádzke. Rovnako zodpovedá za škodu, ktorá má svoj pôvod v technickom stave použitého dopravného prostriedku. V rozhodnutí uverejnenom pod č. 9/1972 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk bolo už vyložené, že medzi okolnosti majúce pôvod v prevádzke patria aj nedostatky alebo vady materiálu, a to aj nepoznatelné. Prevádzateľ motorového vozidla sa oslobodí od zodpovednosti ak dokáže, že škode sa nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať. Pod pojmom „vynaloženie všetkého úsilia“ treba rozumieť každú možnú starostlivosť, ktorú bolo možné za daných podmienok konkrétneho prípadu vyvinúť, aby sa zabránilo vzniku škody. O neodvratiteľnosť škody pôjde a prevádzateľ sa oslobodí od zodpovednosti predovšetkým vtedy, keď škode nebolo možné za súčasného stavu rozvoja techniky zabrániť žiadnym opatrením. Škoda, ktorú nemožno odvrátiť, môže mať svoj pôvod buď v prírodnej udalosti (blesk, povodeň, zemetrasenie apod.) alebo v ľudskom správaní alebo v správaní zvierat. Pri interpretácii neodvratiteľnosti škody treba však zdôrazniť, že nesmie ísť o škodu neodvratiteľnú subjektívne. Škoda musí byť, ako to vyplýva z ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka, vždy neodvratiteľná objektívne. To znamená, že škodu za daných pomerov nemohol odvrátiť nielen ten-ktorý prevádzateľ, ale ani žiadny iný na jeho mieste. Nemožno prihliadať iba k určitému prevádzateľovi, ale treba vždy používať objektívne meradlo.

(H.2) Prevádzateľ sa môže zbaviť zodpovednosti aj v prípade, ak je škoda spôsobená zavinením poškodeného. Zavinenie poškodeného Občiansky zákonník v ustanovení § 427 a nasl. neupravuje výslovne ako osobitný liberačný dôvod. Treba tu však vychádzať z toho, že ustanovenie § 441 Občianskeho zákonníka, ktoré upravuje zavinenie poškodeného, sa musí s ohľadom na svoju všeobecnú povahu uplatniť aj v tomto osobitnom prípade zodpovednosti. Ustanovenie § 441 Občianskeho zákonníka je systematicky zaradené do šiestej časti, do druhej hlavy tretieho oddielu pod marginálnou rubrikou „spoločné ustanovenia o náhrade škody“. Už z toho vyplýva, že ho treba použiť tak v prípadoch všeobecnej zodpovednosti za spôsobenú škodu, založených na princípe predpokladaného zavinenia (§ 420 Občianskeho zákonníka), ako aj v prípadoch osobitnej zodpovednosti za škodu spôsobenú dopravnými prostriedkami, a to bez zreteľa na to, či škoda bola spôsobená okolnosťami majúcimi alebo nemajúcimi pôvod v prevádzke. Ukladať prevádzateľovi zodpovednosť za škodu i vtedy, keď si ju poškodený svojím zavinením sám spôsobil, by bolo voči prevádzateľovi neúnosné a neprimerané nielen z hľadiska preventívno-výchovného, ale aj z hľadiska reparačného. Aj v dôvodovej správe sa k ustanoveniu § 441 Občianskeho zákonníka uvádza, že úprava následkov zavinenia poškodeného sa vzťahuje tak na prípad, keď škodca zodpovedá za vzniknutú škodu, pretože ju zavinil (§ 420), ako aj na prípady, keď ide o zodpovednosť bez zavinenia (§ 427 a § 428). Výslovne sa stanovuje, že sám poškodený znáša škodu, ktorú výhradne zavinil. Výlučné zavinenie poškodeného môže síce viesť k úplnému zbaveniu sa zodpovednosti prevádzateľa za škodu, avšak len v tom prípade, ak škoda bola vyvolaná osobitnou povahou prevádzky (§ 427 ods. 1), ale nebola spôsobená okolnosťami, ktoré majú pôvod v prevádzke (§ 428). Ustanovenie § 427 Občianskeho zákonníka treba v tomto smere odlišovať od ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka, pretože v ustanovení § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa uvádza škoda vyvolaná osobitnou povahou prevádzky, zatiaľ čo v ustanovení § 428 Občianskeho zákonníka sa uvádza škoda spôsobená okolnosťami majúcimi pôvod v prevádzke; tento pojem je celkom iný a má na zreteli okolnosti, ktoré sú v príčinnej súvislosti so škodou (pozri rozhodnutie uverejnené pod č. 80/1970 Zbierky súdnych rozhodnutí). Ak teda bolo zavinenie poškodeného výlučnou príčinou škody, vyvolanej osobitnou povahou prevádzky dopravného prostriedku, prevádzateľ sa zbaví celkom zodpovednosti a škodu v plnom rozsahu nesie sám poškodený. Ak však je zavinený protiprávny úkon poškodeného len jednou z príčin škody, vyvolanej osobitnou povahou prevádzky určitého dopravného prostriedku a ak bolo treba hľadať ďalšiu príčinu na strane prevádzateľa, potom znáša poškodený škodu len pomerne a sčasti za ňu zodpovedá prevádzateľ.

19. Ústavný súd v náleze III. ÚS 184/2023 zo 7. septembra 2023 vyslovil názor, že pri kvalifikovaní

takej dopravnej nehody, v ktorej by správanie poškodenej chodkyne bolo jedinou príčinou dopravnej nehody, pri ktorej by chodkyňa utrpela zranenia a náhrady škody na zdraví z týchto zranení vyplývajúcich sa v konaní domáhala (ako tomu bolo aj v prejednávanej veci), judikatúra potvrdzuje také právne posúdenie veci, že „ak je dôvodom oslobodenia prevádzkovateľa motorového vozidla spod zodpovednosti za škodu podľa § 427 Občianskeho zákonníka výlučné zavinenie poškodeného, potom sa nepoužije ustanovenie § 428 druhá veta, t. j. netreba skúmať, či prevádzkovateľ preukázal, že sa škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať. V takom prípade totiž ide o chýbajúcu príčinnú súvislosť medzi vznikom škody a okolnosťou, za ktorú prevádzkovateľ objektívne zodpovedá, teda ide o odlišný dôvod zbavenia sa zodpovednosti za škodu, ako je uvedený v § 428 druhej vete Občianskeho zákonníka (pozri napr. rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky vo veci sp. zn. 25Cdo/3807/2014).“

20. Dovolací súd, vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu súdmi nižších inštancií, ktorým je viazaný (!) (§ 442 CSP), porovnal právne závery, na ktorých v napadnutom rozsudku založil svoje rozhodnutie odvolací súd s podstatou záverov dovolacieho a ústavného súdu vyjadrených v rozhodnutiach uvádzaných vyššie a dospel k záveru, že súdy nižších inštancií nevybočili z judikatúrnych axiém pre výklad a aplikáciu ustanovenia § 428 Občianskeho zákonníka veta druhá, resp. ustanovení § 427 a § 428 Občianskeho zákonníka v spojitosti s § 441 Občianskeho zákonníka, ktoré vysvetľujú ich úvahy, že pokiaľ sa preukáže výhradné zavinenie poškodeného, ustanovenia § 427 a 428 Občianskeho zákonníka sa neaplikujú, ak ide o škodu, ktorá vznikla ako následok dopravnej nehody.

20.1. S ohľadom na skutkové závery vyplývajúce z vykonaného dokazovania o priebehu dopravnej nehody, ktorými je dovolací súd viazaný - príčinou dopravnej nehody medzi vozidlom zn. Toyota a chodcom bolo správanie sa chodca pred, resp. po vstupe do vozovky na Slovnaftskej ulici, kedy chodec vstúpil do vozovky mimo priechodu pre chodcov z ľavej strany na pravú z pohľadu jazdy vodiča v čase, keď to celková dopravná situácia v mieste dopravnej nehody neumožňovala a že chodec vytvoril vodičovi vozidla zn. Toyota z technického hľadiska náhlu prekážku. Neskorá reakcia vodiča vozidla Toyota na chodca nie je v príčinnej súvislosti so vznikom dopravnej nehody. Teda zodpovedný za nehodu bol plne žalobca, nakoľko nesprávnym spôsobom chodil sa snažil mimo prechodu pre chodcov prejsť cez vozovku. Na strane vodiča motorového vozidla zn. Toyota nebola zistená žiadna skutočnosť, v dôsledku ktorej by bol čiastočne za nehodu zodpovedný aj on (jazda pod vplyvom návykových látok, prekročená maximálna rýchlosť, nezapnuté svetlá atď.). A ďalej, že vodič vozidla zn. Toyota v čase nehody viedol motorové vozidlo rýchlosťou neprekračujúcou najvyššiu dovolenú rýchlosť. Rýchlosť jazdy motorového vozidla tesne pred nehodou znalec J.. C. K. stanovil v rozmedzí medzi 47,5 až 52,5 km/h (pri zohľadnení tolerancie vo výške 5,0 %), teda rýchlosť vodiča bola v rozsahu maximálnej tolerancie udávanej zákonom. Znalec tiež vypovedal, že vodič motorového vozidla začal na chodca na vozovke reagovať neskoro o cca 0,15 s (zmysle právneho názoru odvolacieho súdu ide o absolútne zanedbateľné oneskorenie), ale aj v prípade včasnej reakcie vodiča by k stretu vozidla s chodcom došlo - dovolací súd nemá pochybnosti o správnosti záveru odvolacieho súdu, že nesprávnym spôsobom prechádzania vozovky nehodu zavinil výlučne žalobca, ktorého konanie malo povahu protiprávneho konania a ktoré bolo príčinou vzniku škody spočívajúce v porušení generálnej prevencie podľa § 415 Občianskeho zákonníka a § 3 ods. 1, ods. 2 a § 53 ods. 1, ods. 3 a ods. 4 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke. V dôsledku naplnenia § 441 Občianskeho zákonníka bol vodič motorového vozidla zn. Toyota liberovaný, keďže škoda bola spôsobená len konaním poškodeného.

20.2. Je zrejmé, že súdy nižších inštancií žalobu zamietli z dôvodu, že za škodu zodpovedal výlučne žalobca a preto prevádzkovateľ v zmysle § 428 druhej vety Občianskeho zákonníka nemusel preukazovať, že sa škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať. Uvedené právne posúdenie zo strany odvolacieho súdu je v súlade s vyššie uvedenou relevantnou judikatúrou, ako aj názormi vyjadrenými v odbornej literatúre:

A) Pri dopravnej nehode došlo k poškodeniu zdravia dovolateľa pôsobením hmotnosti a rýchlosti motorového vozidla, pričom táto hmotnosť a rýchlosť sa považuje za prejav osobitnej povahy prevádzky motorového vozidla podľa § 427 Občianskeho zákonníka [pozri napr. rozhodnutie Nejvyššího soudu České republiky vo veci sp. zn. 25Cdo/3925/2013, ktoré odkazovalo na judikát uverejnený pod č. 9/1972 Zbierky súdnych rozhodnutí a stanovísk; (porovnaj tiež Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník I. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck,

2019, s. 1538, komentár k § 427 Občianskeho zákonníka)].

B) Zo zmieňovaného stanoviska bývalého Najvyššieho súdu ČSR publikovaného v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk pod č. 3/1984 jednoznačne vyplýva, že výlučné zavinenie poškodeného môže viesť k úplnému zbaveniu sa zodpovednosti prevádzateľa za škodu spôsobenú osobitnou povahou prevádzky motorového vozidla, pretože ustanovenie § 441 Občianskeho zákonníka sa použije aj v týchto prípadoch. Rovnako tento záver potvrdzujú názory odbornej obce (Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol., Občiansky zákonník I. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1613 a 1614).

20.3. Rovnako judikatúra potvrdzuje právne posúdenie zo strany nižších súdov v tom, že ak je dôvodom oslobodenia prevádzkovateľa motorového vozidla spod zodpovednosti za škodu podľa § 427 Občianskeho zákonníka výlučné zavinenie poškodeného, potom sa nepoužije ustanovenie § 428 druhá veta, t. j. netreba skúmať, či prevádzkovateľ preukázal, že sa škode nemohlo zabrániť ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré možno požadovať. V takom prípade totiž ide o chýbajúcu príčinnú súvislosť medzi vznikom škody a okolnosťou, za ktorú prevádzkovateľ objektívne zodpovedá, teda ide o odlišný dôvod zbavenia sa zodpovednosti za škodu, ako je uvedený v § 428 druhej vete Občianskeho zákonníka (ods. 32 nález ústavného súdu III. ÚS 184/2023). So zreteľom na uvedené neobstojí argumentácia žalobcu o potrebnosti zaoberania sa otázkou, či sú dané liberačné dôvody prevádzkovateľa dopravného prostriedku podľa § 428 veta druhá Občianskeho zákonníka (vynaloženie všetkého úsilia na zabránenie vzniku škody, ktoré možno objektívne požadovať); ako už bolo uvedené, prevádzkovateľ má možnosť zbaviť sa svojej zodpovednosti v prípade, ak bola škoda spôsobená okolnosťami, ktoré nemajú pôvod v prevádzke všeobecným liberačným dôvodom podľa § 441 Občianskeho zákonníka.

21. Po relevantnom vyhodnotení všetkých právne významných otázok dovolací súd uzatvára, že odvolací súd sa riešením dovolacej otázky nastolenej žalobcom neodklonil od podstaty všeobecných právnych záverov dovolacieho súdu v cit. rozhodnutiach. Nosné dôvody (ratio decidendi) oboch nižších súdnych rozhodnutí, na základe ktorých bola žaloba zamietnutá, nie sú v kolízii s právnymi závermi zodpovedajúcimi ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Odvolací súd o nastolenej právnej otázke (s meritórnym významom pre jeho rozhodnutie) rozhodol v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu a teda napadnutým rozhodnutím nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP).

21. Keďže dovolacia námietka žalobcu, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v ňom vymedzenej právnej otázke (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) je nedôvodná, dovolací súd dovolanie žalobcu podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol.

22. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP), preto jej dovolací súd proti žalobcovi priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.